

לפניכם השירה (פואמה) "הברכה" / חיים נחמן ביאליק

עריכה ופרושי המילים: אלי פרה.

למעוניינים לקבל את הסיכום, יפנו באתר ב – צור קשר.

הַבְּרָכָה / חיים נחמן ביאליק

אָנִי יוֹדֵעַ יַעַר, וּבִיעַר

אָנִי יוֹדֵעַ בְּרָכָה צְנוּעָה אַחַת:

בְּעֵבִי הַחֶרֶשׁ, פְּרוּשָׁה מִן הָעוֹלָם,

בְּצֶל שָׁל-אֵלוֹן רֵם, בְּרוּךְ אֹר וְלִמּוֹד סַעַר,

לְבַדָּה תַחֲלֵם לָהּ חֲלוּם עוֹלָם הַפּוֹד

*וְתִדְגָה לָהּ בַּחֲשָׁאֵי אֶת-דְּגֵי זְהָבָה – (*תִּדְגָה – רִבְיָהּ שֶׁל דָּגִים. כְּמוֹ "וּתְדַשָּׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא")

וְאִין יוֹדֵעַ מֵה-בְּלִבָּהּ.

בְּבִקָּר,

בְּרַחֲצֵי הַשֶּׁמֶשׁ *מַחְלָפוֹת גְּאוֹן הַיַּעַר (*מַחְלָפוֹת – צְמוֹת; בַּהֲשָׂאלָה: עֲנִפּוֹ עֲלֵיו וְצִמְרָתוֹ)

וְיָם שָׁל-זֶהָר עַל *תִּלְתְּלֵיו תִּשְׁפֹּךְ; (*תִּלְתְּלֵיו: בַּהֲשָׂאלָה: עֲנִפּוֹ וְעֲלֵיו סְבוּכִים כְּתִלְתְּלִים)

וְהוּא, הָאֵיתָן, מְשֻׁטַח *חֶרְמֵי זָהָב כֵּלּוֹ, (*חֶרְמֵי זָהָב – קֶרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ)

לְרַצּוֹנוֹ, כְּשִׁמְשׁוֹן בִּידֵי דְלִילָה, עוֹמֵד נִלְכָּד,

מֵתוֹךְ שְׁחוֹק קַל וְאוֹר פְּנֵי אוֹהֵב מְרַגֵּשׁ פְּחוֹ,

בְּרֶשֶׁת פֶּז שָׁל-עֲצָמוֹ, מְקַבֵּל *אֶסְוִרֵיו בְּחַבָּה, (*אֶסְוִרֵיו – כְּבִלּוֹ)

וּמְרִים עַל רֹאשׁ *נִזְרוֹ תַחַת גְּבוּרוֹת שֶׁמֶשׁ, (*נִזְרוֹ – כְּתָרוֹ. בַּהֲשָׂאלָה: צִמְרָתוֹ)

כְּאוֹמֵר לָהּ: שְׁטַפִּינִי, סִלְסְלִינִי אוֹ אֶסְרִינִי

וְעֵשִׂי בִי מֵה-שְׁלֶבֶךְ חֶפֶץ –

הַבְּרָכָה בְּשַׁעָה זֹ, אִם תִּזְכָּה וְאִם לֹא-תִזְכָּה

בְּקֶרֶן זָהָב אַחַת מְגִבָּה –

תַּתְעַלֶּף- לָהּ בְּצֶל מְגִנָּה רַב *הַפְּאֲרוֹת, (*פְּאֲרוֹת – עֲנָפִים גְּדוּלִים וּמְסוּעֵפִים)

מִיְנִיקָה חֶרֶשׁ אֶת-שְׁרָשָׁיו וּמִיְמִיָּהּ *יִשְׁלוּ; (*יִשְׁלוּ – יִצְאוּ מֵהַמַּיִם; בַּהֲשָׂאלָה: יִנְקוּ)

כְּאֵלוֹ שְׁמִחָה הִיא בְּחֻלְקָהּ דוּמָם

שְׁזָכְתָה לְהִיּוֹת רְאִי *לְחֶסֶן הַיַּעַר.

(*חֶסֶן – חִזָּק; אֲבִיר)

וּמִי יוֹדֵעַ, אוֹלֵי חוֹלְמָה הִיא בְּסִתָּר,

(*צִלְמוֹ – דְמוּתוֹ, הַמְשַׁתְּקֶפֶת בְּמַיִם)

כִּי-לֹא רַק- *צִלְמוֹ עִם יוֹנְקָתוֹ בָּהּ –

אֵךְ כֵּלּוֹ גְּדֵל הוּא בְּתוֹכָהּ.

ובליל ירח –

ברבץ תעלומה כבדה על החרש,

ואור גנוז חרישי *זולף בין *עפאיו (עפאיו – ענפיו)

התגנב ועבר על גזעיו,

ורוקם שם בכסף ובתכלת

את-רקמות פלאיו –

והס כל-סבך, והס כל-אילן!

כל-אחד *מאפיל על-עצמו בצמרתו (*מאפיל – מלשון אפלה; מחשיך)

ומהרהר לו בצנעה הרהור לבו.

ועומד לו החרש רב מזמה, פלו טעון

סוד מלכות *נאדר אחד, גדל-יקר וקדמון, (*נאדר – נשגב; מלא הוד והדר)

כאלו שם *לפני ולפנים, בחביון עזו,

(*לפני ולפנים – בתוך תוכו; בפנים לעומק)

על-*ערש פז, מעין כל-חי מצנעת, תישן,

(*ערש פז – מיטת זהב)

בעצם תמה, כלילת הוד ועלומי נצח,

בת-מלכה מני-קדם *שנתכשפה, (*שנתכשפה – כשפו אותה; עשו בה מעשה כשפים)

והוא, החרש, הפקד למנות נשמות אפה

ושמור משמרת קדש סוד בתוליה

עד-יבא בן-המלך, *דודה גואלה, וגאלה – [*דודה – דודה: אהובה (משיר השירים)

עד שיבוא הגואל שלה ויגאל אותה)

הברכה בשעה זו, אם תזכה ואם לא-תזכה

*בקרו כסף *קלושה מגבה – (*קרו כסף – קרן אור מהירח; *קלושה – חלושה; עמומה)

תתכנס-לה בצל מגנה רב *הפאות, (*הפאות – ראה לעיל)

*ומשנה דממה תדם, (*משנה – בהשאלה תוסיף ותמשיך להיות דמומה; שקטה)

כאלו דמי החרש והדרת סודו

נכפלים שם בראי מימיה הנרדמים

ומי יודע, אולי תחלם במסתרים,

כי אך לשוא ישויטט, *יתע בן-המלך (*יתע – מלשון תענה; יאבד את דרכו)

ויחפש ביערות עד, *בציות חול ובקרקע נמים (*ציות – מדבריות)

את-בת המלכה האבדת –

וחמדה גנוזה זו בזהרה הגדול

הלא היא כמוסה פה עמה במעמקה –

בלב הברכה הנרדמת.

וביום הסערה –

על-ראש היער נצברה כבר *חֲשֵׁרֶת עֲבִים* (חֲשֵׁרֶת עֲבִים – עננים שחורים וכבדי מים)
וקרב בלבבם,

אך עוד מתאפקים הם וכובשים זעמם רגע

ובסתר רעם תרגז *בִּטְנָם*, (בִּטְנָם – בהשאלה: בתוכם; בקרבם)

ועב אל-עב, כמבשר רעה קרובה,

שולח רמזי ברקים בחפזון:

”הפונה!”

ובטרם נודע מי האויב

ואי מזה האויב יבא –

היער פלו קודר עומד מוכן

לכל-פרענות שבעולם.

ופתאם – זיק! ברק-נור! היער *חור*,

העולם הבהב,

הד-הד! התפוצץ רעם, זע היער –

וירתח!

וששים *רבוא פריצי רוחות* (רבוא – רבה בארמית: עשרת אלפים)

הראים ואינם נראים,

בשריקות פראים פשטו על *אדיכיו* (אדיכיו – חוזקם ועוצמתם של רעמים וברקים)

ויאחזום פתאם בבלריתם,

ויטלטלום טלטלה, הלמו ראשם –

ורעם אחרי רעם!

ובא מתוך הסערה קול המון היער,

רחב המולה, כבד תשואות, (רחב המולה – המולה רבה וארוכה; רעש רב)

פשאון משברים רחוקים כבדי מים, (פשאון משברים – כמו גלי ים סוערים ורועשים)

וכלו אומר רעש, רעש, רעש...

בשעת מהומה זו – הברכה,

מקפת חומה של-אבירי חרש,

עוד תעמיק לסתיר *במצולתה* דגי זהבה, (במצולתה – במצולות שלה)

וכתינוק *נבעת* נחבא בליל זועה (נבעת – מלשון ביעותים; סיוט)

עצום עינים תחת פנפי אמו

ולכל-ברק נור מנצנץ יניד עפער –

כֹּן *נַעוֹת פְּנִים, שְׁחַרְת מִים וּקְדֻרָנִית,
תִּתְפַּנֵּס-לָהּ בְּצֵל מְגִנָּה רַב *הַפְּאֲרוֹת –
וּכְלָה רַעַד, רַעַד...
(*)נַעוֹת פְּנִים – עֵיקָם פְּנִי; מַלְשׁוֹן עִוּוֹת)
(*)פְּאֲרוֹת – רָאָה לַעִיל; עַנְפִּים)

וּמִי יוֹדַע,
הַחֲרָדָה הִיא לְגֵאוֹן אֲדָרְת יַעַר
*וּלְתוֹעֵפוֹת צְמֵרוֹתָיו *הַמְּבַלְקוֹת, *תוֹעֵפוֹת – נִישָׁאִים, גְּבוּהִים; רַבִּים; *מְבַלְקוֹת: שְׁסוּעוֹת)
אוֹ צַר לָהּ עַל-יְפֵי עוֹלָמָה הַצְּנוּעַ,
בְּהִיר הַחֲלוּמוֹת, זֶךְ הַמְּרָאוֹת,
*וַיַּעֲפָרְנוּ, *וַיַּעֲפָרְנוּ, *וַיַּעֲפָרְנוּ,
וְהַמּוֹן חֲזִיוֹנוֹת הַיּוֹד, טְפוּחֵי לְבָהּ,
הַרְהוּרֵי יוֹם וְהַרְהוּרֵי לַיְלָה,
*לְקַצְפָּה. *לְקַצְפָּה. *לְקַצְפָּה.
(*)וַיַּעֲפָרְנוּ – מַלְשׁוֹן עֲכוּר; יִזְהֵם אוֹתוֹ; יִשְׁחִיר)
(*)לְקַצְפָּה – לְרוּגְזָה; חֲסֵרֶת שְׁקֵט וּמוֹטְרֵדֶת)

בְּשַׁחַר –
הַיַּעַר מְחַרֵּשׂ עוֹד, עוֹד זוֹעֲפִים וְחֲרָדִים
מְצַטְמֵצְמִים אַחֲרוֹנֵי צִלְיָו בְּמַחְבֹּאִים;
אֵךְ אֲדִי חֶלֶב חֲמִים, זוֹחֲלֵי עֶפֶר,
הַחֲלוֹ כָּבֵד *מְקַטְרִים לוֹ, וְהֵנֶם תוֹעִים
וְנִתְלִים קְרָעִים קְרָעִים עַל-צְמֵרוֹתָיו.
*וּלְשׁוֹנוֹת רוּחַ קְטִנוֹת, מִתּוֹקוֹת, פּוֹשְׁרוֹת, *לְשׁוֹנוֹת רוּחַ – מִשְׁבֵּי רוּחַ קְטִנִּים וְקִלִּים)
פְּלִשׁוֹן פִּי-תִינּוֹק רַךְ עַל לְחֵי אִמּוֹ,
כָּבֵד יֵצְאוּ *בְּעֵלְטָה לְפִיֶּס אֶת-הַיַּעַר
מִצְנַת לַיְלָה וּמִזְעָפוֹ.
(*)מְקַטְרִים – מַלְשׁוֹן קְטוּרֶת; אֲדִים-רִיחֲנִיִּים)
(*)לְשׁוֹנוֹת רוּחַ – מִשְׁבֵּי רוּחַ קְטִנִּים וְקִלִּים)
(*)עֵלְטָה – חֲשֵׁכָה גְמוּרָה, מוּחֲלֵטָה)

וּבּוֹלְשׁוֹת הֵן רְכֵרְכוֹת, קִלּוֹת, נוֹחוֹת, בֵּין-הָעֲלִים
מְשׁוֹטְטוֹת מְסֻבָּךְ לְסֻבָּךְ, מַעַץ לְחִבְרוֹ,
מְלַקְקוֹת אֶת-חֶלֶב הָאֲדִים הַלְּבִנוּנִים
אוֹ נוֹפְלוֹת אֶל פִּי קֵן וּמִזְעֵזְעוֹת שֵׁם שְׁלֹא מִדַּעַת
נוֹצְתוֹ שֶׁל אֶפְרוּחַ רַךְ וַיִּשֶׁן –
וְשֵׁם עַל-מְרוֹמֵי יַעַר עֵמֶדָה *לְפוֹשׁ
*פְּמִלְיָא שֶׁל מַעֲלָה – שְׁפַעַת עֲבִים, *פְּמִלְיָא – מֵאֲרָמִית: חֲבוּרָה; כְּבוֹדָה; מִשְׁלַחַת מְלוּוָה)
הֲלֹא הֵם עֲנֵנֵי הַכְּבוֹד, *עֲבֵי שַׁחַר,
שְׂדָמוֹת לָהֶם כְּעֵדֶת אֱלוֹפֵי קָדָם, זְקִנֵי עֲלִיוֹן,
(*)לְפוֹשׁ – לִנּוּחַ; לְהִינַפֵּשׁ וּלְשִׂאוֹף רוּחַ)
(*)עֲבֵי שַׁחַר – עֲנֵנֵי הַבּוֹקֵר)

הנושאים מגלות סתרים, זעם מלך, בידם
מעולם אחר לעולם אחר.
ועמד אז היער זע ומחריש,
מחנק בחרדה ובנשימה כבושה
כל-ניד, כל צפצוף קל של-צפור מתעוררת,
וכלו אומר *רתת ויראת כבוד – – –

(*רתת – רעד קל; עווית; התכווצות)

בשעה זו הברכה הנרדמת
תתעטף-לה, שאננה, חמה, חלקה,
בסדין קל ולבן – אד חוחור,
ותנומת שחר תנם –
ומי יודע, אם לא-תחלם עתה,

כי אך לשוא *נכבדי שחק, נשיאי מרום, (*נכבדי שחק – שמים; רקיע ענני- השמים)
ירחיקו נדוד לבקש עולם אחר
בעברי ים ובקצוי שמי שמים –
ועולם אחר זה כה-קרוב הוא כה-קרוב –
הרי הוא כאן מלמטה, כאן מלמטה
בלב הברכה המצנעת.

ואני בימי נעורי, חמדת ימי,

(*שכינה – רוח אלוהים)

אך-רפרפה עלי ראשונה כנף *השכינה,
ולבבי ידע עוד *ערוג וכלות ותמוה דומם
ולבקש מחבא לתפלתו,
הייתי מפליג לי פחם יום קיץ
אל-ממלכות השלוח הנאדרה –
לעבי היער.

(*ערוג – שאף; נכסף; התאוה מאוד)

(*קרדום – גרון משני קטביו)

ושם, בין עצי-אל לא שמעו בת קול *קרדום,

(*שביל – כפשוטו: שביל; משעול)

*בשביל ידעו רק הזאב וגבור ציד,

(*תועה – ראה לעיל: תעיה: איבוד הדרך)

הייתי *תועה לי לבדי שעות שלמות,
מתניח עם לבבי ואלהי עד-באי,

(*מוקשי זהב – קרני השמש)

פסוח ועבור בין *מוקשי זהב,

אל-קדש הקדשים שביער – אל-בת עינו:

מבית *לפרכת של העלים, *פרכת – וילון; מסך המכסה את ארון הקודש)
שם יש אי קטן ירק, *רפוד דשא, *רפוד – מלשון רפוד; בביוני פעול, כמו שבור)
אי בודד לו, פעין עולם קטן בפני עצמו,
דביר קדש *שאנו, מצנע בין *צאלים (*דביר- היכל; *שאנו – שְלו, *צאלים – צל עצים)
שֶל- זקני יער רחבי נוף *ומסרבלי צמר: (*ומסרבלי – מסורבל; עמוס; כבודות)
תקרתו – כפת תכלת קטנה,
*הכפוייה ומנחת על העצים ממש, *הכפוייה – זכוכית: ברכת מים זכים,
רצפתו – זכוכית: ברכת מים זכים,
ראי כסף בתוך מסגרת דשא רטב,
ובו עוד עולם קטן, עולם שני,
ובאמצע פפה זו ובאמצע אותה ברכה,
זו נגד זו, שתי אבני *כדכד קבועות,
בדכדים גדולים ומבהיקים –
שני *שמשות. (*שמשות – שני גרמי השמים: הירח והשמש)
ובשבתי שם על- שפת הברכה, צופה
בחידת שני עולמות, עולם תאומים,
מבלי לדעת מי משניהם קודם,
ומטה ראשי תחת ברפת *שבי חרש
מרעיפי צל ואור ושיר *ושרף כאחד –
הייתי מרגיש *בעליל בנבע חרש
פעין שפע רענן חדש אל נשמתתי,
ולבבי, צמא תעלומה רבה, קדושה,
אז הולך ומתמלא דמי *תוחלת,
פאלו הוא תובע עוד ועוד, ומצפה
לגלוי שכינה קרובה או לגלוי אליהו.
ובעוד קשובה אזני *ומיחלת,
*ובמאויי קדשו לבי יחיל, יכלה, יגוע –
ובת קול אל מסתתר
תתפוצץ פתאם מן הדממה:
*איפה!?!
*איפה – איפה אתה!?!
*נאות היער – פינות יער יפות)

יִסְתַּכְּלוּ בִּי בְּגִדְלוֹת הַיּוֹד, מִשְׁתָּאִים דּוֹמָם,
כְּאוֹמְרִים: "מֵה-לָּזֶה בִּינִינוּ?"

שְׁפַת אֱלִים חֲרִישִׁית יֵשׁ, *לְשׁוֹן חֲשָׂאִים, (*לְשׁוֹן חֲשָׂאִים – שַׁפְת סוּדוֹת; שַׁפְת סַתְרִים)
לֹא-קוֹל וְלֹא הִבְרָה לָּהּ אֶךְ גּוֹנֵי גּוֹנִים;

וְקִסְמִים לָּהּ וְתַמּוּנוֹת הַיּוֹד *וְצָבָא חֲזִינוֹת, (*צָבָא חֲזִינוֹת – אוֹסֵף שֶׁל מֵרְאוֹת וְתַמּוּנוֹת)
בְּלְשׁוֹן זֶה יִתְוַדַּע אֶל לְבַחֲרֵי רוּחוֹ,

וְבֵה יִהְרֶה *שֶׁר הָעוֹלָם אֶת-הַרְהוּרָיו,
וְיוֹצֵר אֲמֵן יִגְלֵם בָּהּ *הַגִּיג לְבָבוֹ (*הַגִּיג – רַעִיוֹן וּמַחֲשַׁבַת לְבוֹ; רוּחוֹ; הַשְׂרָאָתוֹ)

וּמִצָּא פְתָרוֹן בָּהּ לְחֵלוֹם לֹא *הַגּוֹי; *הַגּוֹי – מַלְשׁוֹן הַגָּה; שֶׁלֹּא דוֹבֵר בּוֹ; שֶׁלֹּא נֹאמֵר בְּקוֹל)
הֲלֹא הִיא לְשׁוֹן הַמְּרָאוֹת, שְׁמַתְגָּלָה
בְּפֶס רְקִיעַ תִּכְלַת וּבְמַרְחָבֵיו,

בְּזֶךְ *עֵבִיבֵי כֶסֶף וּבְשָׁחוֹר *גְּלִמְיָהֵם, (*עֵבִיבֵי – עַנְנִים קִטְנִים; *גְּלִמְיָהֵם – גְּלֵם: גּוֹף
חֶסֶר צוֹרָה)

בְּרִטָּט קָמַת פֶּז *וּבְגֵאוֹת אֶרֶז אֲדִיר, (*גֵּאוֹת אֶרֶז – עֵץ הָאֶרֶז הַנוֹשֵׂא גּוֹבְהוֹ בַּגְּאוֹן)
בְּרַפְרוּף כְּנָף צְחוּרָה שֶׁל הַיּוֹנָה

*וּבְמִטּוֹת בְּנֵפֵי נֶשֶׁר,
בִּיפִי *גּוֹ אִישׁ וּבִזְהַר מִבֶּט עֵינָיו,
בְּזַעַף יָם, *בְּמִשׁוֹבַת גְּלִיו וּבְשָׁחוֹקֵם,

בְּשַׁפְּעַת לַיִל, בְּדָמֵי כּוֹכָבִים נוֹפְלִים
וּבְרַעַשׁ אוֹרִים, נְהַמַּת יָם *שְׁלֵהָבוֹת
שֶׁל-זְרִיחוֹת שְׁמֵשׁ וּשְׁקִיעוֹתָיו –
בְּלְשׁוֹן זֶה, לְשׁוֹן הַלְּשׁוֹנוֹת, גַּם הַבְּרָכָה
לִי חֲדָה אֶת-חֵידָתָה הָעוֹלָמִית.

וּחְבוּיָהּ שָׁם בְּצֶל, בְּהִירָה, שְׁלֹוה, *מַחְשָׁה, (*מַחְשָׁה – שׁוֹתֶקֶת)
בְּכַל צוֹפִיָּה וְהַכֵּל צְפוּי בָּהּ, וְעַם-הַכֵּל מִשְׁתַּנָּה,

לִי נִדְמָתָה כְּאֵלוֹ הִיא בַת-עֵינַי פְּקוּחָה
שֶׁל- *שֶׁר הַיַּעַר גִּדְּל-הַרְזִים

וְאֶרֶךְ *הַשְּׂרָעָפוֹת. (*שְׂרָעָפוֹת – מַחֲשַׁבוֹת; הַרְהוּרִים; בַּהֲשָׁאָה: אוֹרֶךְ-רוּחַ; שְׁקוֹל וּסְבַלְנִי)